

Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler ve Ev Sahibi Toplum için Sosyoekonomik Fırsatların Desteklenmesi

Mevcut Durum

Suriye savaşının başlangıcından bu yana 5,5 milyondan fazla Suriyeli yerlerinden edildi ve başka ülkelere sığınmak zorunda kaldı. Türkiye, 2014 yılından bu yana geçici koruma statüsü kapsamında toplamda 3,2 milyon Suriyeliye ev sahipliği yaparak, dünyada en fazla mülteciyi ağırlayan ülke konumuna gelmiştir. Günümüzde ise, Türkiye'nin özellikle güneydoğu bölgesi hem ülkedeki mülteci nüfusunun çoğunluğunu barındırması hem de Şubat 2023'te yaşanan depremlerin etkisiyle sosyoekonomik zorluklarla karşı karşıyadır.

Depremler sonucunda bölge altyapısı zarar görmüş olup, aynı zamanda vatandaşlara sunulan hizmetler de sınırlanmıştır. Bu şartlar altında, iş gücü piyasasının arz ve talep tarafında özellikle iş gücü kapasitesi ile işveren talepleri arasındaki uyumsuzluk ve önemli altyapı ve iş ekosistemlerinin tahrip olması gibi etmenler, bölgede yaşayan 1,7 milyon mülteci dahil olmak üzere 15 milyondan fazla insanın geçim kaynaklarına erişimini zorlaştırmaktadır.

Söz konusu durum, sınırlı gelir, artan işsizlik, kayıt dışı istihdam, yükselen yoksulluk oranları, yerel ekonomik büyümenin yavaşlaması ve buna bağlı olarak sosyal koruma sistemlerine yönelik talebin artması gibi geniş çaplı sosyoekonomik etkilere yol açmaktadır. Özellikle dezavantajlı gruplar mevcut durumdan daha fazla etkilenmektedir.

Yaklaşımımız

Alman Federal Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ) tarafından finanse edilen ve Alman Uluslararası İş Birliği Kurumu (GİZ) tarafından yürütülmekte olan Türkiye'deki Mülteciler ve Ev Sahibi Toplum için Ekonomik Fırsatların Desteklenmesi (PEP) projesi, Suriyeli mülteciler ve ev sahibi toplum üyelerinin istihdam olanaklarını güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Proje İsmi	Türkiye'deki Mülteciler ve Ev Sahibi Toplum için Ekonomik Fırsatların Desteklenmesi (PEP)
Görevlendiren Kurum	Alman Federal Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ)
Proje Bölgeleri	Türkiye (Adana, Adıyaman, Aksaray, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, İstanbul, Kahramanmaraş, Kilis, Konya, Malatya, Mardin, Mersin, Osmaniye, Şanlıurfa, Tekirdağ)
Lider Yürütücü Kurum	Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı Makamı
Süre	Ocak 2019 - Haziran 2024

PEP, BMZ'nin Gelecek İçin Ortaklık Girişimi (BONO) ve Yerinden Edilmiş Kişiler ve Ev Sahibi Ülkeler Özel Girişimi (SIGA) çerçevesinde faaliyet göstermektedir. Proje, 2030 Gündemi ve Sürdürülebilir Kalkınma için Küresel Amaçlar (SKA) kapsamında belirlenen standartlar doğrultusunda sürdürülebilir, "zarar vermeme" ilkesini benimseyen, çatışmaya duyarlı ve kapsayıcı uygulamaları esas almaktadır. Proje ayrıca BMZ'nin Feminist Kalkınma Politikası doğrultusunda toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik ederken aynı zamanda sosyal uyumu da desteklemektedir. PEP'in çok yönlü stratejisi beceri geliştirme ve istihdam olanaklarına erişimin artırılması, mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ'lerin) kapasitelerinin güçlendirilmesi ve geniş ölçekte iş piyasasının desteklenmesi olmak üzere üç temel çıktıyı içermektedir.

İş gücü piyasasının ihtiyaçlarına yönelik tasarlanan proje, katılımcıların geçmiş bilgi ve deneyimlerini dikkate alarak onları istihdam fırsatlarıyla buluşturmaktadır. Aynı zamanda kişilerin insana yakışır iş ve kayıtlı istihdam olanaklarına erişimlerini desteklemektedir. Proje kapsamında katılımcıların; çalışma izni ücretleri, maaşları ve sosyal güvenlik primleri, uygulama ortaklarıyla birlikte karşılanmaktadır. Ayrıca dil ve mesleki eğitim kurslarıyla da istihdam olanakları desteklenmekte; ilaveten iş etiği, yasal haklar, yaşam becerileri ve iş sağlığı ve güvenliği konularında da eğitimler verilmektedir.

Adana'da bir çivi üretim firmasında çalışan bir işçi kadın.

KOBİ temsilcileri, Gaziantep'teki firmalar arası etkinliğe katılıyor.

Proje, iş gücü talebini korumak ve artırmak için Türk vatandaşları ve Suriyelilere ait KOBİ'lere, girişimlere, kooperatiflere ve sosyal girişimlere iş geliştirme desteği sağlamaktadır. Bu destekler, iş kanunu, finansal okuryazarlık, iş Türkçesi gibi konularda eğitimleri de kapsamakta ve şirketlerin sürdürülebilir büyüme ve istihdam yaratma potansiyelini desteklemeyi amaçlamaktadır. Kayıtlı ekonomik faaliyetlerin teşvik edilmesi amacıyla Türkiye'de kayıtlı olmayan işletmelere, çalışma izinleri, ruhsatlandırma ve oda kaydını kapsayan işletme tescil süreci boyunca rehberlik edilmektedir. Sanayi ve ticaret odaları iş birliğiyle KOBİ'lerin rekabet gücünün artırılmasına odaklanılarak dış ticaretin geliştirilmesi, dijitalleşme ve yeşil dönüşüm gibi konularda eğitim ve koçluk gibi ihtiyaca yönelik iş geliştirme hizmetleri sunulmaktadır. Ayrıca, proje kapsamında odalar da dahil olmak üzere özel sektör aktörlerinin kapasiteleri güçlendirilmekte, bu sayede üyelerine verdikleri hizmetleri geliştirmeleri amaçlanmaktadır.

Proje stratejisi, iş gücü piyasasını arz ve talep yönlerinden dengeli bir şekilde desteklemeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda, arz tarafında, dil kursları ve meslek edindirme kursları aracılığıyla bireylerin becerileri geliştirilmekte, bu sayede insan onuruna yakışır işlere erişimlerini kolaylaştırmak amaçlanmaktadır. Talep tarafında ise, KOBİ'ler ve yeni kurulan şirketlere yönelik iş geliştirme hizmetleri sunmanın yanı sıra kayıt dışı işletmelere kayıt sırasında destek sağlayarak istihdam fırsatlarını artırmak hedeflenmektedir. Bu kapsamlı yaklaşım, iş gücünün daha yetkin ve istihdam için hazır hale gelmesiyle birlikte mevcut iş fırsatlarının kalitesinde ve sayısında artış sağlayarak daha rekabetçi, yenilikçi ve dirençli bir özel sektör ortamının oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

Proje, tüm faaliyetlerini merkezi yönetim ve yerel yönetimler, özel sektör (odalar ve iş dünyası derneklerini kapsayacak biçimde) ve uluslararası ve yerel sivil toplum kuruluşlarıyla (STK'lar) iş birliği içerisinde yürütmektedir. Bu iş birliği, özellikle Adana, Gaziantep ve İstanbul illerinde yoğunlaşmış olmakla birlikte, bu bölgelerle sınırlı kalmamaktadır.

Katılımcılar, İstanbul'daki bir Türk Gastronomisi dersinde yeni beceriler öğreniyor.

Amaçlarımız

Proje, Türkiye'deki mültecilerin ve ev sahibi toplumun istihdam edilebilirliklerini artırmak için gerekli becerilerle donatılmasını ve bu sayede sosyoekonomik dayanıklılığı güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda, KOBİ'leri destekleyerek ve özel sektör paydaşlarının istihdam talebini artırmakta ve özel sektör dinamiklerini canlandırmaktadır. PEP, Suriyeli mültecilerin Türkiye ekonomisine entegre olarak istihdam edilebilirliklerini artırmalarına, yardıma olan bağımlılıklarının azaltılmasına ve özellikle deprem sonrasında istikrarlı bir gelir elde etmelerine katkı sağlamaktadır. Bu yaklaşım sosyal kapsayıcılığı ve iş birliğini teşvik ederek herkes için refahı artırmayı amaçlamaktadır.

Başarı Faktörleri

PEP, Ocak 2019'dan bu yana Türkiye'de 18 ilde 52 farklı uygulayıcı ortakla iş birliği yapmıştır. Bakanlıklar, sanayi ve ticaret odaları, iş dernekleri, belediyeler, çeşitli yerel ve uluslararası STK'ları kapsayan çok sayıda uygulama ortağıyla birlikte 77 ayrı proje yürütülmüştür. Kasım 2023 itibarıyla elde edilen bazı başarılar aşağıda sunulmaktadır:

11,300+
kişi PEP faaliyetlerinden doğrudan yararlanmışır

%48
kadınların faaliyetlere katılım oranı

%62 %38
Suriyeli ve Ev Sahibi Diğerleri Toplum Üyeleri

5,700+
katılımcı, kamu yararına işler ve özel sektörde kayıtlı ve insan onuruna yakışır işlerde istihdam edilmiştir

3,200+
Suriyeli mültecinin çalışma izni alması desteklenmiştir

5,850+
katılımcı beceri geliştirme kurslarına katılmışır

5,800+
katılımcı Türkçe becerilerini geliştirmiştir

7,500+
katılımcı iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almıştır

9,780,000+
öğün yemek sekiz ilde belediye aşevlerinde hazırlanmış ve dağıtılmışır

1,060+
işletme kayıt sürecini tamamlamış, 200 şirkete ek iş geliştirme hizmetleri veya finansman erişimi sağlanmışır

78
girişime eğitim, koçluk, iş geliştirme ve başlangıç sermayesi desteği sağlanmışır

13
kooperatife, ihtiyaca özel tasarlanmış mentorluk ve kapasite geliştirme hizmeti sağlanmışır. Bu kooperatiflerin yaklaşık 300 kadın iş ortağı bulunmaktadır

500+
her biri ortalama 120 çalışana sahip şirkete dış ticaret ile yeşil ve dijital dönüşüm konularında mentorluk ve eğitim verilmiştir

165
gıda sektöründe faaliyet gösteren ithalat ve ihracat firması ticari ilişkileri kolaylaştırmak amacıyla yapılan firmalar arası etkinliklerde (B2B) bir araya gelmiştir

1,300+
katılımcı (420'den fazla kuruluşun) Kamu - Özel Sektör Diyaloğu (PPD) toplantılarına katılmışır

700+
sosyal uyum etkinliği Suriyeliler ve ev sahibi toplum üyeleri arasındaki bağlılığı ve dayanışmayı geliştirmek amacıyla düzenlenmiş, bu etkinliklere 26.000'den fazla kişi katılmışır

Planlanan deprem acil müdahale kapsamında

24,000+
gıda alışveriş kartı depremden etkilenen mültecilere dağıtılacaktır

4,450+
çiftçi ve sözleşmesi deprem nedeniyle askıya alınan proje katılımcısına koşulsuz nakit desteği sağlanacaktır

105,000+
öğün yemek çeşitli illerde hazırlanıp ihtiyaç sahiplerine dağıtılmışır

Sahadan Bir Örnek

24 yaşındaki Sibah, günlerini yoğun bakım ünitesinde çalışarak geçiriyor. Suriye'den İstanbul'daki bir hastaneye ulaşan yolculuğu altı yıl sürdü. Ülkesinden iç savaş nedeniyle ayrılmak zorunda kalan Sibah, kendisine kucak açan ev sahibi toplumda hizmet verebileceği bir imkân arayışındaydı.

“Bu projeyi bir arkadaşım aracılığıyla duyduğumda çok heyecanlandım. Daha önce çalışma fırsatım olmamıştı. Projeye hemen başvurdum.”

A2 düzeyinde Türkçe dil kursunu tamamlayıp sertifikasını alan Sibah, PEP Projesi kapsamında sağlık alanında özel bakım eğitimi alma fırsatı buldu. Türkçe dil becerilerini geliştirmesi, hem içinde yaşadığı toplumla daha etkili iletişim kurabilmesine hem de öz güvenini artırarak geleceğe umutla bakmasına yardımcı oldu.

Yaşlı ve hasta bakımına yönelik mesleki eğitim kurslarını tamamladıktan sonra Sibah, proje kapsamında altı ay süreyle bir işe yerleştirildi. Şu anda da bir kamu hastanesinin yoğun bakım ünitesinde, hemşirelerin rehberliğinde hastalara bakım sağlamaktadır.

“Her sabah uyanmak için bir nedenim var, başkalarına yardım etmek bana ilham veriyor. Bu imkân benim için bize kucak açan ev sahibi topluma olan borcumun bir şekilde karşılığını ödemenin bir yolu oldu. Kazandığım parayla Suriye'deki ailemin geçimini sağlıyor, sevdiklerime yeni kıyafetler alıyor ve kiramı karşılıyorum.”

PEP Projesi Sürdürülebilir Kalkınma için Küresel Amaçlara katkı sağlamaktadır.

Yayımlayan Alman Uluslararası İş Birliği Kurumu (GİZ)

Kayıtlı Ofisler Bonn ve Eschborn, Almanya

Adres Aziziye Mahallesi, Pak Sok. 1/101 06680
Çankaya / Ankara, Türkiye
+90 312 466 70 80, Ext. 200
giz-tuerkei@giz.de
www.giz.de

Proje Türkiye'deki Mülteciler ve Ev Sahibi Toplum için Ekonomik Fırsatların Desteklenmesi (PEP)

Proje Yöneticisi Dr. Amer Ghrawi

Fotoğraf GİZ / ADASO, sayfa 1
GİZ / Gaziantep Ticaret Odası, sayfa 2
GİZ / ASAM, sayfa 2
GİZ / Beytullah Bayar, sayfa 4

Tasarım Burç Gürel Corporation Graphics / Ankara

Tarih Kasım 2023

Bu yayının içeriğinden Almanya Federal Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ) adına GİZ sorumludur.

Metinde geçen 'Suriyeli Mülteciler' terimi, Geçici Koruma Altındaki Suriyelileri (GKAS) ifade etmektedir.